

Al-Burz

2022, 14(01), pp 33-38; ISSN: 2071-9477 (print); ISSN: 2521-408X (online)

<http://alburz.uob.edu.pk/journal/index.php/alburz/index>

برابھوئی خلقی قصہ غاتیٹی کڑدار نگاری نا جاچ

Character analysis of Brahui folktales

Rashida Haroon

M.Phil scholar in Brahui
rashiduob2016@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.54781/abz.v14i1.312>

Received: April 30, 2022; Accepted: Jun 03, 2022; Published: Jun 30, 2022

Keywords:

Brahui Folktales, human
Characterization,
supernatural,

Abstract

Brahui folktales are very ancient literary genres of Brahui. There are many characteristics of Brahui folktales making them charming, memorable, and interesting. Brahui folktales focus on characters such as human beings, supernatural elements, animals, and plants wherein human beings are the main characters. Brahuis are believed to be living in a paternal society for a long time, hence, among human characters' man is the prominent character and hero of these tales representing many abilities, qualities, and powers. This article sheds light on characterization in Brahui folktales and the central character of these tales.

چائنداری (Introduction)

برابھوئی خلقی قصہ غاتیٹی ہر وڑانا کڑدار نظر بریک دہنکہ انسانی کڑدار، جن یا سیخائی کڑدار آک، سہدار آتا کڑدار آک و درختاتا کڑدار آک۔ خلقی قصہ غاتیٹی دا وڑنا کڑدار تے بہاز جوان او گچین انداز ات پیش کننگا نے ہر کڑدار تینا تینا جاگہ غا قصہ نا بشخ جوڑ مرسا خلقی قصہ غاتے زبیدار کرینے۔ ہر کردار تینا جاگہ غا ولے انسانی کڑدار تے ٹی نرینہ، نیازی، چنا و بہلاکل کڑدار تے ٹی نرینہ نا کڑدار کل آن اہم و ہیرو نا مریک بہازا خلقی قصہ غاتیٹی نیازیک ہم ہیرو مریرہ ولے گیشتری قصہ غاتیٹی کلان جاندار و اصل کڑدار نرینہ نا مریک او نرینہ چالے بادشاہ نا دروشم ات مرے یا شہزادہ یا وزیر اسے نا، غریب یا پوریا گر سینا مرے یا پیسٹی سینا غرض ہر وڑنا کڑدار ٹی نرینہ قصہ نا ہیرو مریک مچا قصہ اونا داپار ایپار گوئی کیک۔ برابھوئی خلقی قصہ غاتیٹی نرینہ نا کڑدار کل آن زیات و قصہ نا مرکز مریک۔ برابھوئی خلقی قصہ غاتیٹی نرینہ ہر وڑنا راجی کڑدار ات نظر بریک۔ جاگہ اس تینا خاہوت نا رکھ و ننگ کن، جاگہ اس تینا ہند و ہنکین نا رکھ کن، جاگہ اس بدی نا خلاف، جاگہ اس نیک نیتی ٹی، جاگہ اس احسان نا بدل تینگ کن، جاگہ اس انسانیت نا خدمت کن تینا کاٹما کفن تفک او سختی و آزمائش نا پھڑا گام تخک ہر وڑنا سختی سوری، ڈکھ و ڈکھیائی نے خنک ولے کم ہمت

مفک ، پد گام مفک بلکہ تینا منزل کن نت دو خلیک اونیت تینا ہمت و نیک نیتی نا سوب آن منزل آسر مریک۔ دا پٹ پولی مضمون براہوئی خلقی قصہ غاتیٹی کژدار نگاری خاص وژٹ نرینہ کژدار تا جاچ اس پیش کیک۔

پٹ و پول نا وژوڈول (Research Methodology)

اسہ ریسرچ اسے تیار کنگ کن پٹ پولی وژوڈول اسے نا مننگ المی اے۔ تحقیقی وژوڈول آن بغیر اسہ پٹ وپولی سرحال اس اسہ سوگہواو نتیجہ سے آسر مننگ کیک۔ دا ریسرچ آرٹیکل "براہوئی خلقی قصہ غاتیٹی کژدار نگاری نا جاچ" ہم گڑاس پٹ پولی وژوڈول آتے مونا تخسا نوشتہ کنگا۔ مقصد نا حوالہ ٹی بنیادی پٹ وپول (Basic Research) اسے، نوعیت نا حوالہ ٹی آبی (Qualitative) اے، موضوع یا سرحال نابابت اٹ دا اسہ ادبی پٹ وپول اسے، واسطہ نا حوالہ اٹ بلا واسطہ (Indirect) طریقہ کارا وژوڈول نا حوالہ اٹ بیانہ یا لائبریری پٹ و پول اسے۔

کژدار نگاری

ہراتم نن کژدار اے ہورینہ تو زندگی ٹی ہر بندغ اسہ نہ اسہ کژدار اس ادا کیک۔ ولے گڑاس کژدار ہندنو اریر کہ ہرا پیدوار او پاش مریرہ۔ راج اٹی ہر بندغ اوفتے منیک۔ دا کژدار آن راج اٹی خوشحالی یا بدحالی ہرٹومکا تے ٹی اونا کژدار او اثر اس مریک۔ ہندا حوالہ اٹ ہراتم نن کژدار نگاری اے پانہ و کژدار و کژدار نگاری دا تومکاک پاش وژٹ اسٹ ایلورٹون خلوک نظر بریرہ۔ ولے کژدار اسہ وخت او صورت حال اسے نا تقاضہ اس تخک۔ بندغ اس جنگ اسے ٹی اے تو جنگ اٹی اونا کژدار اس مریک۔ اگہ بندغ اس راج اٹی اے تو اونا راج اٹی کژدار اس مریک۔ کس فیصلہ سازی نا عمل اسے ٹی کژدار اس ادا کیک ہمر کہ مُست زمانہ ٹی بادشاہ تا جرگہ غاک لگارہ۔

کژدار نگاری دا مریک کہ ہر بندغ دادے لکھک، دادے قلم ٹی ہتیک، تحریر اٹی دادے قید کیک تو تحریر کروکا نا ہم بہاز بھلو ذمہ واری مریرہ۔ اول تو دادے کہ ہرا کژدارے او لکھنگ اٹی اے دا کژدار نا باروٹ اونا جند انا علم آرا حد اسکان گڑمب، شابیت او محدود اے۔

ارٹمیکو دادے کہ ہرا کژدار اے او لکھنگ اٹی اے انت ہمو کژدار ہمو مُست انا صورت حال اے کژدار نگار پُہہ مننگ کیک کہ ہرانا وجہ غان دہن انگا کژدار نا ضرورت بس۔ یا دا کژدار اے ادا کروک آ بندغ دا کژدار اے ادا کنگا مجبور مس۔

مستمیکو عمل دادے کہ او دا کژدار نا ادا کنگان پد ہمو معاملہ نا حوالہ اٹ کہ ہرا معاملہ ٹی دا کژدار ادا کنگا راج اٹی اخس خوشحالی یا بدحالی بس۔ دا ہیتاک بہاز اہمو۔ یعنی کژدار نا مُست انا صورت حال کہ ہرا کژدار نا وجود اٹی لازم قرار تس۔ ولدا ہرا بندغ کہ دا کژدار اے ادا کرے اونا شخصیت کژدار تو اونا انصاف، کژدار نا حوالہ اٹ اونا جرأت او فیصلہ او اللہ پاک نا تروکا اونا افال و گشاد آرا حد اسکان او استعمال کرے۔

چارمیکو دادے کہ ہرا منزل او حقیقت اے مونا ہتنگ او ہرا فائدہ غا تے حاصل کنگ کیک دا کژدار ادا کنگا تو دا کژدار نا حق آرا حد اسکان ادا مس۔ ولدا کہ مچہ پین مستی کانہ تو ہندا کژدار ننا راج اٹی بہاز بھلو سبق اسے نا دروشم اٹی نظر بریک۔ خاص وژٹ ہرا وختا کہ نن براہوئی خلقی آ قصہ غا تے ٹی کژدار نا حوالہ اٹ پُرینہ تو ننے بہادر او بندغ اس نظر بریک۔ اسہ ایماندار او بندغ اس نظر بریک۔ اسہ ہندنو بندغ اس نظر بریک ہرا کہ ہرا تو ہمت ارے، ہرا تو توکل ارے او ہرا تو وخت شناسی ارے۔ او وقت انا گدرینگوکا پاس اے پُہہ مریک کہ اودے آرا وختا آرا کاریم کروئی اے۔ ہراتم دا کل قصہ غاتا سر حال جوڑ مسر تو راج اٹی دا ہندنو مثال اس جوڑ مریرہ کہ ہر بندغ دا قصہ غا تے خوانک۔ خاص وژٹ چنا تے کہ دا قصہ غا تے شاغارہ تو بنیادی مقصد ہندا اس کہ چنا تے ہمو مثبت کژدار کن تیار کنگہ ہرا کژدارے ہمو قصہ ٹی بیان کنگا۔

ہمرو قصہ اس مرے اوٹی کژدار نگاری اے کل آن اہمو فن اس خیال کیرہ۔ براہوئی خلقی قصہ غا تے ٹی مختلف کژدار آک خننگرہ۔ براہوئی خلقی قصہ غاتا مُسہ اہمو کژدار انسان، سیخا (ما فوق الفطرت عناصر) او سہدار اریر۔

انسانی کژدار آتیٹی بادشاہ، بادشاہ نامار، بادشاہ نا مسر، وزیر، وکیل، فقیر، مل یا ٹگ، سخی، سوداگر، کھر، بہاگیا، غریب او پین پین اریر۔

برابھوئی خلقی قصہ غاتے ٹی کڑدار نگاری نا ردٹ پروفیسر سوسن برابھوئی دہن لکھا نے:

”برابھوئی خلقی قصہ غاتے ٹی ہر ڈول انا بندغ آتا کڑدار ارے۔ دہنکھ ظالم او مظلوم، امیر او غریب، فقیر او بادشاہ، شریف او بدمعاش، توہم پرست او خدا پرست آتا ذکر ارے۔ دا قصہ غاتے ٹی بہاز جاگہ غاتے آساحر و جادوگر، دم و دود کروک او چمبازاتا (شعبدہ بہازاتا) ہم ذکر ارے۔ برابھوئی خلقی قصہ غاتے ٹی دا گڑاتا موجودگی ٹی داستان دا اسکان ہم ہم دنیا تا سیلے کرفک ہراکہ بیرہ تصور اٹ مننگ کیرہ حقیقت آن بہاز مَر اریر۔ داخس نا باوجود ولدا ہم برابھوئی خلقی قصہ غاتے ٹی ضرور اسہ نہ اسہ تعمیری او مقصد اس مریک۔“ (Brahui, 2012, p. 22)

قصہ غاک انسان نا بنائی دور انا بنائی خیال آکو۔ ولے وخت تون اوار اوار قصہ پاننگ و بیان ٹی ہم بسنی برسا کرے۔ شروع شروع ٹی قصہ غاتا کڑدار آک مافوق الفطرت یعنی غیر حقیقی اُسر ولے راجی زند شون ہلک تو اوٹی ساہدار تا قصہ غاک اوار مننگ شروع کریر۔ انسان پام مچہ تنقیدی مس۔ تو ہندا سہدارتا ردٹ تینا عروج او تنقید کننگ نا بنا لے کرے۔ ولدا وخت تون اوار بادشاہ او شہزادہ غاتا قصہ غاتا بنا مس۔ انتے کہ او وختا بادشاہ نا حاکی اس۔

پروفیسر منظور بلوچ خلقی قصہ غاتا بنائی دور نا باروٹ تینا خیال آتا درشانی اے دہن کرینے:

دا قصہ غاتے ٹی بہازی آن نیکی اوبدی نا جنگ آتیٹی درشان کننگا نے او انسان تینا وئیل، خلیس، و بہیم آتا ایسری کن چھڑہ مافوق الفطرت واقعہ بیان کرینے۔ دہنکھ نیک او بندغ اس وئیل اسے ٹی آختہ مس تو ناگمان پری، دیو یا جن اس اونا کمک آ بس۔ دہن انگا واقعہ غاک درشانی کیرہ کہ انسان تینے کائنات ٹی لچار او بیوس خیال کریکہ۔ او چھڑہ تینا بقاء زندہ مننگ، آسودٹی کن غیبی طاقت اسے نا پارہ غا ہراکہ۔ ولے دا غٹ خلیس و بہیم تون اوار اونا خیال نا پرواز برجا اس۔ ہندا فکر و پام، تصور یا سیاگ اودے سائنس و شون نا پارہ غا بیس۔ او اینو نا دنیا تدوکا زمانہ نا انسان آتا آزمودہ، پام و سیاگ آ بندا و جورٹسٹے۔“ (Baloch, 2009, p. 92,93)

برابھوئی خلقی قصہ غاتے عقل و حکمت، علم و دانائی، بنت و شون، مہم جوئی، راست او دروغ نا جنگ، نیکی و بدی نا پدو انجام، محنت و خواری او بہازا ہیل کننگ نا گڑاک رسینگرہ۔

انسانی کڑدار آک

انسان اشرف المخلوقات اے۔ اللہ تعالیٰ انسان اے شان او شرف تہنے۔ انسان کائنات نا زیے۔ انسان تینا ذمہ واری تے چائہ او اوفتے پورو کے تو اونا شان فرشتہ غاتے آن گدرینگک۔ سماج اٹی اسہ بندغ تینا گچینا کڑدار تون قوم و ملکاتا قسمتے اڑسک۔ ہرکس تو ہمخس واک و اختیار ارے ہمخس اونا ذمہ داریک بہاز مریرہ۔ ہرکس تینا کردارے زیبائی اٹ انجام ایتک۔ انسان ذات ٹی ہمخس قدر و مان خنک معاشرہ ٹی جوانی او گندٹی تاریخ و غم و خوشی تا نفع و نقصان نا حساب اٹ جتا جتا قیمت آک اریر۔ گڑا س بندغ ہندنو اریر کہ ہرافتے ٹی جوانیک زیادہ ٹو گندٹیک مچٹو۔ گڑاسے ٹی گندٹیک بہازا، جوانیک مچٹو۔ ہرانا جوانیک زیادہ او او معاشرہ نا خن و پُن مریک۔ ہرانا گندٹیک بہاز او تو راج آکینو باریم اس مریک۔ اونا وجود انسان ذات اے عذاب اٹی شاغک۔ ہرانا جوانیک بہاز او اودے تاریخ تینا خن تے آتخک۔

کڑدار نگاری نا اصول مثالیت نا اے۔ بندغا تے ارا ٹولی ٹی بشخنکا نے۔ اسٹ ہموفک اریر ہرافک جوانی نا کھانڑ اریر ارٹمیکو ہموفک او ہرافک بدی نا مورتی اریر۔ اسہ ٹولی خیر نا سرخیل مریک۔ تو ایلو ٹولی بدی نا بہلاک مریرہ۔ اگہ راج تینا پسند نا خاصیت آتا خاطران بے وسیلہ کروک آ خاصیت آتے ہلننگ کہ تیار مریک تو اونا نظام اٹی گڑاس گچینو قدر آک تین تو تینت ودی مریرہ۔ ہجو راجی نظام اس تینا جوانی تے اوفتے ٹی اندھرا خامی تے آن جتا کننگ کپک۔ راجی نظام نا راست انگا ٹھوس او حقیقی ترقی نا دارو مدار زیادہ حقیقت پسندی او زیادہ شعور آتے۔

برابوئی خلقی قصہ غاشاہ مار(پیرو)

برابوئی خلقی قصہ غاتیٹی پیرو نا کڑدار بہاز صحت مند، مہم جو، مژد، حکمت والا، انجام خلیپروکا، سخی، رحم دل، نیک او تینا ذمہ تا ارفوک آکاریم اے گڈسر اسکان رسیفوک آ مریک۔ نرینہ کڑدار آتیٹی کل آن مضبوط آکڑدار بادشاہ نا مریک۔ بادشاہ نا کڑدار ہم مختلف قصہ غاتیٹی مختلف وڑ انا مریک۔ چندی تے ٹی او مدبر، فہم و فراست والا، سخی، رحم دل، عوام دوست او مژدے مثال کن برابوئی خلقی قصہ غاتے ٹی گڑاس اہمو کردار بشام بادشاہ (برابوئی، 2010)، پیروف (برابوئی، 2004)، بی بی بسی و بی بی ستی نا قصہ ٹی بادشاہ نا کڑدار (برابوئی، 2007) او چل ایلم (مینگل، خطی نا بخت) نا قصہ ٹی شاہزادہ نا کڑدار، ہندن چندی قصہ غاتے ٹی بادشاہ لغور، چہسا، نالائق، نابود، خل اُست او ظالم اے دہنکہ خون خور بادشاہ (Mengal, 2003) نا منفی کڑدار او مسہ ایڑ نا قصہ (مینگل، 2003) ٹی بادشاہ نا منفی کڑدار۔ مست وخت آتیٹی بادشاہک عزت او احترام او خلیس نا علامت چاننگارہ۔ اوفتا خوشنودی اے ڈوئی کنگ اوفتا مونا عاجزی کریرہ۔ چمچہ او چاپلوسی کنگاکہ۔ گڑا مڑاس رشوت تننگاکہ۔ مالی بچار نا پنٹ گڑاس قربانی تروئی تماکہ۔ گڑاس ٹیکی پیش کنگاکہ۔ دا غٹ گڑاک اوفتا توجہ اے ڈو کنگ کن مسرہ۔

قصہ غاتا عظمت پیرو نا بڑزی تون معلوم مریک۔ ہندا وجہ اے کہ ننا داستان آتے ٹی غٹ پیروک شاہمار اریر۔ پیرو نا ذات ٹی گڑاس بہاز بڑزو خوبی مچ مریرہ۔ او بہاز زیبا مریک۔ تریل او ورناس مریک۔ ڈیکھ او بالاد اٹی تینا مٹ تینٹ مریک۔ آسودئی اونا خن او مون آن تینٹ درشان مریک۔ بھلنی او گیبینی اونا ہیت آتے آن پاش مریک۔ رنگ او دروشم او ڈیکھ او بلاد نا خواجہ مریک۔ رعب دار مریک۔ اونا زیبائی بندغ اے گنوک کیک۔ اوڑتو گنوک جوڑ کروک او عشق اس مریک۔ اونا عشق اٹی پیر او سسی نا سوگوی مریک۔ اونا محبوبہ شاہ مسر اس مرے یا پری اس اوڑان مُست تینا ساپے صدخہ کنگ کن تیار مریک۔ او تینا پیرو کن ہچو قربانی اسے آن تینے پدی کشپسہ۔ داڑ اسکان کہ تینا باوہ لمہ، آرا او طن اے اِلسا اوڑتو اوار مریک۔ پیرو معشوق مزاج آن زیادہ عشق پیشہ اس مریک۔ اونا طبیعت اٹی گڑاس گنوک، زپیری او مایوسی او گڑاس عاجزی مریک۔

عشق اسہ آزمائش اسے۔ ہراڑا پیرو نا کڑدار اے جاچ کیرہ۔ او مکمل مننگ کن گڑاس چمبازی خواہک۔ غٹ حادثہ غاک کل مصیبت آک تیبہ پاچہ خلنگ او پند کنگ محبوب نا ٹیکی مریرہ۔ دا میدان ٹی پیرواے تینا مژدی، قربانی، ثابت قدمی، راستی نشان تننگ نا موقع رسینگ۔ ہندن پا کہ عشق نا سودائی اونا کڑدار نا کمال آک مونا بریرہ۔ مژدی نا پیرو نا ضروری او وصف اس مریک۔ ہنداکان او وڑنا مصیبت آتا لتاڑسا تینا مقصود نا پارہ غاکم خلیک۔

پیرو نا مثالی خوبیک دا مریرہ۔ او عقل اٹی تینا وخت انا ارسطو مریک۔ زیب ٹی او ارٹیمیکو حضرت یوسف مریک۔ عشق ٹی ہندن ثابت قدم مریک کہ مجنون ہم اوڑتون ریس کیک۔ مغز ٹی پختہ، مژدی ٹی تینا وخت نا رستم پہلوان، راز تخوک او تجربہ کار اس مریک۔

جادو گر یا دیو

لس وڑٹ پیرو نا خلا ف جادو گر یا دیواک مریرہ۔ جادوگر نا کردار بدی نا نشانی مریک۔ اوفتے تینا بد کردار خیالاتا او عمل آتا وجہ غان ہر بندغ تون دشمنی مریک۔ اوفک تینا جادوگری ناوجہ غان چندی بے مرادی تے شون ایترہ۔ چندی آراتے ہُشیرہ ویران کیرہ۔ اوفتا کاریم ایلوفتے تکلیف رسیفنگ نا مریک۔ اوفتا دا کردار نا چندی زراباک خلقی قصہ غاتے پاش نظر بریرہ۔ اوفتے اوفتا کردار تون اوار نیست نابود کروکا ہستی ہم پیروک مریرہ کہ اوفتا عزم و ہمت نا مون ٹی انت گڑاس رکاوٹ مریک او اوفتے آن ایپار مریک۔ غٹ مشکل و مسئلہ غاتے حل کرسا تینا ٹارگٹ آسر مریک۔ برابوئی خلقی قصہ غاتے ٹی گچینا ہیت محنت، ارادہ او مسلسل کوشش نا ترغیب اے۔ خلقی قصہ غاتا کردار تینا مسئلہ غاتے عقل مندی او سونج رونج اٹ حل کنگ نا کوشش کیک۔

وزیر

خلقی قصہ غاتے ٹی اسہ کردار وزیر نا مریک۔ وزیر بادشاہ نا خاص انگا صلاح تروکا اے پارہ۔ اونا نگرانی ٹی نظم و نسق نا یکہ یکہ شعبہ غاتا کماشاک مسرہ۔ وزیر نا ذمہ داری تے ٹی غلہ نا گودام آک، خُیسن نا خزانہ غاک، خراس تا واڑہ نا نگرانی کنگ، فوجی کاریم تا سارو

سنہال کنگ، خیر و خیرات نا انتظام کنگ اوار مسکہ۔ داکان بیدس بادشاہ نا خاہوت کن غٹ کاریم تا سرکاری خزانہ غاتا او عدالت نا سارو سنہال کنگ وزیر نا کاریم مسکہ۔ تینٹ وزیر تون غٹ گودام آتا او خزانہ غاتا خیالدار کن منشی تا عملہ مسکہ۔،

خلقی قصہ غاتے ٹی نرینہ کردار تا مثبت پہلو اے درشان کرسا پروفیسر سوسن براہوئی لکھک کہ:

”اگر نن خواہن تو خلقی قصہ غاتا بہاز واقعہ او کرداراتا کارنامہ غاتے بہاز گڑتے ہیل کنگ کینہ۔ دہنکہ دا قصہ غاتے ٹی بہازا جاگہ غاتے آے خوف و خلیس آن حق نا ہیٹے کنگ۔ دافتے ٹی سخاوت، فیض تس، تینے ندرو صدخہ کنگ، بہادری، دلیری او ہمت و حوصلہ نا جوانو جوانو مثال ملرہ۔ دا قصہ غاتے ٹی بندگی نا احترام نا بھلو شعور اس رسینگ۔ بندغ نا ارادہ نا سوگویی، ہرا کریم نا کہ پد رندت تمنگ آخر ہمودے ضرور پورو کنگ۔ دافتے ٹی ہچو دہنو کاریم اس خنگپک ہراہے کہ بندغ کنگ کپ۔ ہچو دہنو کاریم اس خنگپک ہراہے کہ بندغ کنگ کپ۔ ہچو دہنو کاریم اس اف کہ بندغ اودے پٹ سٹ کرسا پاش کنگ کپ۔ دا قصہ غاتا اصول ہندا ہیٹاے آتخوے۔“ (Mengal, 2003, p. 8)

کہنیا

دا تحقیقی مضمون نا ایسری آدا گڑاک مونا بسرکہ براہوئی خلقی قصہ غاتیٹی ہر وڑنا کردار ارے او خلقی قصہ غاتیٹی کلان بہلا واہم انگا کردار انسان نا مریم داڑان بیدس داٹی غیر فطری کردار تا ہم بھلو بشخ اس ارے ہندن باز آ براہوئی خلقی قصہ غاتیٹی سہدار ودرختاک ہم اہمو کردار اداکیرہ۔ انسانی کردارے ٹی کلان اہم انگا کردار نرینہ نا مریم ہرا مچا قصہ نا پیرو مریم۔ براہوئی خلقی قصہ غاتیٹی کل آن مضبوط انگا کردار نرینہ نا اے۔ تیبہ قصہ گیشتر نرینہ کردار تا دارہ ایرہ گھوئی کیک۔

جتا جتا قصہ غاتیٹی دا کردار تا وڑجتا مریم۔ دافتے ٹی بادشاہ، وزیر، شاہمار، شوان، سوداگر، فقیر، امیر، غریب، پیر انگا، دُز، ٹھگ، مسافر پین بہازا نرینہ کرداراک مریرہ۔ دا کردارے ٹی مڑدی، لغوری، مہم جوئی، لُچی او جنگ جھپڑہ او پین بہازا خصوصیتاک اوار اریر۔ ایہن تو نیازی ہم دا قصہ غاتے ٹی کل آن اہمو کردار ادا کیرہ وے پیرو نا کردار نرینہ نا مریم۔ ہرا مچا قصہ ٹی ہر وئیل و واقعہ، سختی سوری، مصیبت و پریشانی و ہر وڑ نا حالتاتیٹی مون ترسا تینا خاہوت و تینا بندغاتا رکھ و خیالے کیک او تینا منزل کہ کسر کشک۔ براہوئی خلقی قصہ غاتے ٹی پیرو یا نرینہ نا کردار بہاز صحت مند، مہم جو، مڑد، حکمت والا، انجام خلیپروکا، سختی، رحم دل، نیک او تینا ذمہ غا ارفوکا کاریم انجام اسکان رسیفوکا مریم۔ بادشاہ نا کردار مرے یا وزیر وکیل نا، شوان نا کردار مرے یا سوداگر نا، غریب نا کردار مرے یا امیر نا، باوہ نا کردار مرے یا مار نا، ایلیم نا کردار مرے یا ارہ نا براہوئی نا خلقی قصہ غاتیٹی نرینہ نا کردار مثالی مریم۔

Bibliography (کتاباکی)

Baloch, M. (2009). *Brahui adab*. Quetta, Pakistan: talar publisher.

Brahui, S. (2004). *Heerof*. Brahui Academy Quetta.

Brahui, S. (2007). *Paat ana Hulli*. Brahui Academy Quetta.

Brahui, S. (2010). *Tappur na Top*. Brahui Academy Quetta.

Brahui, S. (2012). *Qadeem Nasri Adab*. Brahui Academy Quetta.

Mengal, A. (2003). *Shams Qammar*. Brahui Academy Quetta.

Mengal, A. (2017). *Khati na Bakht*. Brahui Academy Quetta.

امنائی (Acknowledgment)

ای دا پٹ پوئی نوشت نا ہر ہر لوز نا زمہ واری اے ہرفسہ، داہیت اے امانا کیوہ کہ کنا پٹ پول نا راہشون ڈاکٹر عابدہ بلوچ، اسسٹنٹ پروفیسر، شعبہ براہوئی نا کمک او رغامنگ ات دا پٹ پوئی نوشت اے ایسرکننگ نا لائخ مسوٹ۔ او شعبہ براہوئی نا استاد مننگ نا سبب آن اونا پن کنا دا پٹ پوئی نوشت ٹی ساڑی مننگ کتو۔ دا ہیت نا کینے باز ڈکھ اے۔ انتیکہ ہائیر ایجوکیشن کمیشن اسلام آباد نا نوٹیفکیشن نمبر۔ R&D (SS&H)/HEC/2019/337 dated November 5, 2019، ایکس کیٹیگری سیریل نمبر (iv) نا رداٹ البرز نا پبلشرز یا (جامعہ بلوچستان) نا پروفیسر آتا پارہ غان ہچو نوشت اس شینک کننگپرو۔ ای دا ہیت اے اول ٹی سرپندمرسہ او امانا کرسہ تینا نوشت اے البرز کن بیدس تینا راہشون نا پن آن راہدہ کریٹ۔ ہرائی البرز نا شونکار اور شونکاری باسک آتا ہچوزور اس متنے۔

راشدہ پارون